

GENEL ORTAÖĞRETİMDE YAPILAN ÖĞRETİM PLANLARININ OKUL MÜDÜRÜ VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ*

Yrd. Doç. Dr. Burhan AKPINAR
Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Yrd. Doç. Dr. Bayram ÖZER
Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Özet

Bu araştırmanın amacı, genel ortaöğretimde öğretmenlerin yaptığı öğretim planlarını, okul müdürü ve öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirmektir. Araştırma, on dört il merkezinde bulunan elli altı genel lisede görev yapan, okul müdürü ve çeşitli branşlardan toplam 558 öğretmen üzerinde yürütülmüştür. Veriler, açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan anketlerle elde edilmiştir. Verilerin çözümlenmesiyle elde edilen bulgura göre, müdür ve öğretmenler yıllık ve günlük planları çok gerekli görmekte ve bu planların öğrenci merkezli yapılması görüşünü paylaşmaktadırlar. Her iki grup da, bu planlar konusunda kendilerini yeterli bulmaktadır. Ancak, müdürler öğretmenleri az yeterli bulmuşlardır. Ayrıca müdürler, öğretim planları konusundaki yardım ve rehberlik görevini çok benimsemekle birlikte, bu görevin öncelikle müfettişlere ait olduğunu belirtmişlerdir. Ancak, öğretmenler bu konuda yeterince yardım alamadıklarını belirtmişlerdir. Müdür ve öğretmenler, öğretim planlarının standartlaştırılması, planların öğretmen performansını değerlendirmede araç olarak kullanılması ve bu planların yasal zorunluluk olmaktan çıkarılması görüşlerine fazla sıcak bakmamaktadırlar.

Araştırmada yer alan açık uçlu soruların analizinden, öğretmenlerin planlama sürecinde karşılaştığı sorunların başında zaman yetersizliği, programların fazla yüklü olması, öğrenci özelliklerini yeterince tanımama, bilgi eksikliği ve kaynak yetersizliğinin geldiği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretimde Planlama, Ortaöğretim ve Planlama, Öğretim planları.

EVALUATION OF THE TEACHING PLANS PREPARED IN THE GENERAL SECONDARY EDUCATION ACCORDING TO THE OPINIONS OF DIRECTORS AND TEACHERS

Abstract

The aim of this research is to evaluate the teaching plans made by the teachers of general secondary education. The research was applied on Directors and 558 Teachers of various subjects at 56 General High Schools in 14 city centres. The data were collected through the questionnaire made up of questions with clear and close clues. According to the findings obtained as result of analysing the data, Directors and teachers regard daily and annual plans quite necessary and agree on student-centered plans. Both group consider themselves competent in preparing plans. However, Directors do not find teachers much competent. Another result is that Directors give the duty of assistance and guidance in preparing teaching plans primarily to Inspectors and adopt this much. Directors and Teachers do not adopt Teaching Plans be standardised, using them as a rationale in evaluating teachers and removal of plans as a legal obligation.

Analysing the questions with clear clues, the main problems facing teachers are limited time, extremely intensive programmes, insufficient knowledge of students' features, insufficient knowledge, inadequate resources.

Key Words: Planning in Teaching, Secondary Education and Planning, Teaching Plans

* Bu araştırma MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi (EARGED) tarafından desteklenmiştir.

GİRİŞ

Birey ve ulusların kaderini belirlemede eğitim, bugün hiç olmadığı kadar ön plana çıkmıştır. Antipedagoji gibi aksi yöndeki bazı marjinal görüşlere rağmen (Oelkers ve Lehmann, 2003); günümüzde birey açısından nitelikli bir yaşam sürebilmek, uluslar açısından da ayakta kalabilmek için eğitim, gereklilikten öte zorunluluktur. Bunun sonucu olarak eğitim, günümüzde bütün birey ve toplumların temel amacı haline gelmiştir. Bu amaca ulaşmak için ise, kısa zamanda çok çeşitli sayı ve türde bilgi, beceri ve tutum kazanmak gerekmektedir. Bu durum, eğitim sürecini belirli plan ve programlar dahilinde yürüten okul sistemini zorunlu kılmaktadır.

Okulun söz konusu bu görevleri etkili ve verimli şekilde yerine getirmesi ise, ancak uzun ve kısa dönemli öğretimi planlayıp, sürdürmesine bağlıdır. Planlama, okul öğrenmelerinde verim ve kalitenin artırılması ve sürdürülmesi için, yapılan çalışmaların tümü (Eggleston, 1991) veya öğretim etkinliklerinin en rasyonel ve düzenli şekilde nasıl yürütüleceğinin önceden ortaya konulması (Demirel, 1999b,10) şeklinde tanımlanır. Planlama olmadan, sürdürülen bir öğretim ve öğrenme faaliyetinin başarı şansı yoktur. Çünkü, öğretim, planlama ile yapılacak bir süreçtir. Plansız yapılacak eğitim, temelsiz demektir (Binbaşıoğlu, 1999). Bu durum, özellikle eğitim ve öğretim etkinliklerinin büyük oranda merkezi olarak hazırlanan öğretim programları çerçevesinde sürdürülen Türkiye gibi ülkelerde daha da önem kazanmaktadır. Çünkü, ne kadar iyi hazırlanmış olursa olsun, öğretim programlarının uygulamadaki başarısı, büyük oranda etkili ve verimli bir planlama sürecine bağlıdır.

Öğretim planları, öğretmenin bilgi, beceri, yetenek ve zekasını, öğrencilerini daha iyi yetiştirmek ve uygun öğretim ortamı oluşturma yönünde harekete geçirir; okulun eğitimsel imkanlarının en verimli şekilde kullanılmasını sağlar. Öğretimde plan yapma, öğretim sürecini kolaylaştırıp daha anlamlı hale getirmekte ve öğretim etkinliğini arttırmaktadır. Öğretimi planlama, öğretmene kendisini yenileyerek, yeterliğini arttırma fırsatı sağlar (Oğuzkan, 1989,127; Yıldırım, 2001).

Öğretimin planlamasında program, öğretmen, öğrenci ve çevre başlıca öğelerdir. Bunlardan öğretmen, planı hazırlayan ve uygulayan kişi olarak, kilit konumdadır (Özçelik, 1998). Öğretmenlerin her türlü öğretim çalışmalarını planlamaları, eğitim açısından sadece bir gereklilik değil, aynı zamanda yasal bir zorunluluktur (MEB, 2003; İşman ve Eskicumalı, 1999, 18). Nitekim, günümüzde planlama bilgi ve becerisi, öğretmenin sahip olması gereken öncelikli nitelikler arasında sayılmaktadır. Bu konuda Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) birlikte yaptığı

Genel Ortaöğretimde Yapılan Öğretim Planlarının Okul Müdürü ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

çalışmalar sonucu öğretimde planlama, öğretmenlik yeterliliği için bir kriter olarak kabul edilmiştir (Şişman, 1999).

Öğretim etkinliklerini verimli olarak planlayabilme, her şeyden önce, öğretmenin bu konudaki bilgi, beceri ve tutumuna bağlıdır. Bunun için öğretmenin, planlamanın öğretimdeki önemini bilmesi yanında, planlamaya ilişkin olumlu tutum içerisinde bulunması da büyük önem arz eder. Ancak, bu tek başına yeterli değildir. Etkili bir öğretim planlaması için okul müdürünün desteği ve rehberliği de çok önemlidir. Planlama için öğretmenlere gerekli materyal ve ortamı sağlama, rehberlik ve motivasyon konularında, okul müdürü ve müfettişlerin önemli sorumluluğu vardır. Bu bakımdan, öğretim planlarının etkili ve işlevselliği için öğretmenlerin yanında, okul müdürünün de bu konudaki bilgi ve tutumu kritik öneme sahiptir. Dolayısıyla, okul müdürü ve öğretmenlerin öğretim planları konusundaki görüşlerinin bilinmesi, etkili ve verimli planlama ve bu konudaki sorunların aşılması için önemli ipuçları sağlayabilir.

Araştırmanın Amacı: Bu araştırmanın amacı, genel ortaöğretimde, öğretmenlerin yaptığı yıllık ve günlük planları, okul müdürü ve öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirerek, öğretim planlarına yönelik görüş ve öneriler ortaya koymaktır.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evrenini MEB'e bağlı il merkezlerindeki genel ortaöğretim kurumlarında 2004-2005 Eğitim-Öğretim Yılı'nda görev yapan okul müdürleri ve branş öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklem ise, 1999 Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) kaynakları esas alınarak Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinde yer alan ve her bölgeden en çok ve en az gelişmiş iki il merkezi olmak üzere toplam on dört il merkezindeki ikişer genel lisede görev yapan elli altı okul müdürü ve 558 öğretmenden oluşmaktadır. Bu iller şunlardır: Adana, Afyon, Aksaray, Ankara, Balıkesir, Bartın, Bayburt, Bitlis, Bolu, Elazığ, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Kırkkale, Kilis, Kocaeli, Malatya, Mardin, Mersin, Muğla, Muş, Osmaniye, Sakarya, Şanlıurfa, Uşak, Yozgat, Zonguldak.

Veri Toplama Araçları: Bu çalışmada veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan, okul müdürü ve öğretmenlere yönelik iki anket formuyla elde edilmiştir. Bunun için, önce konuyla ilgili literatür taranmıştır. Daha sonra ortaöğretim okullarında görev yapan 3 okul müdürü ve 5 öğretmenle ön görüşmeler yapılmış ve alan uzmanlarının görüşleri alınarak açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan taslak anket formları hazırlanmıştır.

Müdürler için hazırlanan taslak 3 ayrı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgileri belirlemek için üç soru, ikinci bölümde yıllık plana ait görüşleri belirlemek için 25 soru ve üçüncü bölümde günlük plana ait görüşleri belirlemek için 25 soru olmak üzere toplam 50 sorudan oluşmaktadır. Bu taslak anketlerde, açıklık ve anlaşılabilirlik bakımından ilgili uzmanlara danışılarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Bundan sonra anketler, Elazığ il merkezinde görev yapan toplam yirmi altı müdür ve müdür yardımcısı üzerinde ön uygulama için kullanılmıştır. Bu uygulamadan elde edilen veriler ve uzman görüşleri dikkate alınarak ikinci bölümden 8 soru üçüncü bölümden 6 soru anketten çıkarılmış ve ankete son hali verilmiştir. Okul müdürlerine yönelik ankette son olarak toplam 49 soru bulunmaktadır.

Öğretmenlerin öğretim planlarına ilişkin görüşlerini belirlemek için hazırlanan taslak anket ise yine üç bölümden oluşmakta ve her bölümdeki soru sayısı müdür anketindeki ile eşittir. Taslak anket formu Elazığ il genelinde görev yapmakta olan çeşitli branşlarda 112 öğretmene pilot uygulama için verilmiştir. Pilot uygulamadan elde edilen veriler, faktör analizine tabi tutulmuş ve faktör yükü 0,35 ve üzerinde olan maddeler alınarak, 0,35' in altında olan maddeler anketten çıkarıldıktan sonra (Büyüköztürk, 2002) anketlere son şekli verilmiştir. Öğretmen anketinde ikinci bölümde ikinci bölümde 8, üçüncü bölümde ise 2 soru yapılan analiz ve değerlendirme sonuçlarına göre anketten çıkarılmıştır. Bu şekilde ankette 3 birinci bölümde, 17 ikinci bölümde ve 23 üçüncü bölümde olmak üzere toplam 53 soru bulunmaktadır. Ayrıca öğretmenler için olan ankette 3 tane de açık uçlu soru bulunmaktadır.

Bu işlemler sonunda yapılan hesaplamalarda, öğretmen anketinin KMO değeri 0,665, Barlett testi 3718,18 ve Cronbach Alpha değeri ise, 0,85 olarak hesaplanmıştır. Müdür anketinin Cronbach Alpha değeri ise, 0,81 olarak hesaplanmıştır. Kapalı ve açık uçlu maddelerden oluşan anketlerde, kapalı uçlu maddeler, 1. Hiç katılmıyorum (1.00-1.80), 2. Az katılıyorum (1.81-2.60), 3. Orta derecede katılıyorum (2.61-3.40), 4. Çok katılıyorum (3.41-4.20) ve 5. Pek çok katılıyorum (4.21-5.00) olmak üzere, beşli likert şeklinde derecelendirilmiştir.

Verilerin Analizi: Bu çalışmada iki çeşit veri toplama aracı kullanılmıştır. Nicel veriler, her iki ankette yer alan tüm kapalı uçlu sorulara verilen cevaplardan oluşmuştur. Bu verilerin analizinde okul müdürü ve öğretmenlerin öğretim planları hakkındaki görüşleri, değişkenler dikkate alınmadan aritmetik ortalama ve standart sapma ile yorumlanmıştır. Söz konusu görüşlerin değişkenler dikkate alınarak yorumlanmasında ise, öncelikle anketteki maddelere homojenlik testi (Levene) uygulanmış; homojen maddeler, tek yönlü varyans analizi, gruplar arası anlamlı farklılığın belirlendiği durum-

Genel Ortaöğretimde Yapılan Öğretim Planlarının Okul Müdürü ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

larda Scheffe veya LSD testi; ikili karşılaştırmalarda ise, bağımsız gruplar “t” testinden yararlanılmıştır. Homojen olmayan maddeler ise, Kruskal Wallis testi (KW) ile Mann Whitney U testi (MWU) uygulanarak yorumlanmıştır. Bu çalışmada, müdür ve öğretmen görüşleri arasında, sadece değişkenlere göre anlamlı olan maddeler tablo haline getirilip ek olarak verilmiştir.

Anketlerdeki açık uçlu sorulardan oluşan nitel veriler ise, belirli başlıklar altında toplanıp, frekansları verilerek gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

BULGULAR VE YORUMLARI

Kişisel Bilgilere İlişkin Bulgular

Tablo 1. Öğretmen ve Müdürlerle İlgili Kişisel Bilgiler

Değişkenler	Öğretmen		Müdür	
	N	%	N	%
Cinsiyet				
Erkek	343	61,5	51	91,5
Kadın	215	38,5	5	8,9
Branş				
Matematik	91	16,3	12	21,4
Fen	113	20,3	10	17,9
Sosyal Alanlar	130	23,3	24	42,9
Diğerleri	88	15,8	10	17,9
Edebiyat	90	16,1	-	-
Yabancı Dil	46	8,2	-	-
Kıdem (Yıl)				
1-5	110	19,7	24	21,4
6-10	208	37,3	10	17,9
11-15	81	14,5	7	12,5
16-20	62	11,1	5	8,9
21 üstü	97	17,4	10	17,9
TOPLAM	558	100	56	100

Anketlere cevap vererek araştırmaya katılan elli altı okul müdürü ile 558 öğretmene ait cinsiyet, branş ve kıdem bilgileri Tablo 1’de sunulmuştur.

Öğretim Planlarına İlişkin Bulgular

Müdürlerin Yıllık Plana Ait Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 2. Yıllık plana ilişkin müdür görüşleri

Mad	Müdür Görüşleri	\bar{X}	S
1	Etkili ve verimli bir eğitim-öğretim için yıllık plan yapmak gereklidir.	4,34	1,10
2	Yıllık plan yapabilme, iyi bir öğretmenin sahip olması gereken bir özelliktir.	3,82	1,19
3	Öğretmenlerin yaptığı yıllık planlar yeterli düzeydedir.	2,86	1,10
4	Yıllık planlar, MEB tarafından tüm dersler için standart bir şekilde hazırlanmalıdır.	2,91	1,65
5	Yıllık plan yapma yasal zorunluluk olmaktan çıkarılmalıdır.	2,32	1,50
6	Yıllık plan yapma konusunda öğretmenlerin eğitime ihtiyacı vardır.	3,39	1,56
7	Yıllık plan yapmada zümre öğretmenler kurulu çalışması tatmin edici düzeydedir.	2,58	1,19
8	Yıllık plan yaparken öncelikle ilgili dersin öğretim programı esas alınmalıdır.	3,71	1,19
9	Yıllık plan yaparken öncelikle öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları esas alınmalıdır	4,21	0,89
10	Yıllık plan yaparken öncelikle ders konusundaki yazılı kaynaklar esas alınmalıdır (kitap, dergi vb.)	2,98	1,26
11	Yıllık plan yaparken öğrencilerin de görüşleri alınmalıdır.	3,05	1,26
12	Yıllık planları değerlendirmede kendimi yeterli bulmaktayım.	3,73	1,03
13	Müfettişler, yıllık planları değerlendirmede yeterlidir.	3,43	1,22
14	Öğretmenler, yıllık planları yasal zorunluluk olduğu için yapmaktadırlar.	3,52	1,36
15	Okul müdürünün yıllık planlar konusundaki yardım ve rehberliği yeterli düzeydedir.	3,93	1,08
16	Müfettişlerin yıllık planlar konusundaki yardım ve rehberliği yeterli düzeydedir.	4,55	0,60
17	Yıllık planlar öğretmen performansını değerlendirmede için bir araç olarak kullanılmalıdır.	2,55	1,36

Genel Ortaöğretimde Yapılan Öğretim Planlarının Okul Müdürü ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Merkeziyetçi bir yapıya sahip eğitim sistemimizde okul müdürünün, öğretim planlarını takip ve denetlemesinden sorumlu birisi olarak bu planlar hakkındaki görüşleri oldukça önemlidir (Yıldırım, 2001). Tablo 2 incelendiğinde, müdürlerin yıllık plan yapmanın gerekliliğine oldukça büyük oranda ($\bar{x}=4,34$) katıldıkları görülmektedir. Müdürlerin, yıllık plan yapabilmeyi iyi bir öğretmenin sahip olması gereken bir özellik olarak görmeleri ($\bar{x}=3,82$) ve bu planların zorunlu olmaktan çıkarılması görüşünü düşük oranda ($\bar{x}=2,32$) benimsemeleri, müdürlerin etkili bir eğitim ve öğretim için yıllık planın vazgeçilmez olduğu görüşünde oldukları biçiminde yorumlanabilir. Yıllık planların amaca ulaşabilmesinde müdürlerin bu planlara yönelik olumlu tutumları çok önemli olmakla birlikte, yeterli değildir.

Müdürlerin bu planlar konusundaki yeterliği ile sorumluluklarının farkında olması da büyük önem arz eder. Nitekim, Tablo 2 incelendiğinde, müdürlerin yıllık plan konusunda kendilerini ($\bar{x}=3,73$) ve müfettişleri ($\bar{x}=3,43$) çok yeterli gördükleri anlaşılmaktadır. Müdürlerin, yıllık plan yapma konusundaki yardım ve rehberlik sorumluluklarını çok benimsedikleri ($\bar{x}=3,93$) yine ilgili tablodan anlaşılmaktadır. Ancak, müdürlerin bu görev için müfettişleri ön plana çıkarmaları ($\bar{x}=4,55$), yıllık plan yapma konusundaki rehberlik görevinin bilincinde olmalarına rağmen, bu konudaki görevin öncelikle müfettişlere ait olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir. Okul yöneticiliğinin aynı zamanda bir eğitim-öğretim liderliği olarak öne çıktığı günümüzde (Şişman, 1999), mevcut bütün kaynakların etkili bir şekilde planlanabilmesi açısından okul müdürlerinin bu sorumluluklarının farkında olması önemlidir. Çünkü, eğitim sisteminin etkili bir şekilde işlemesi büyük oranda okul yönetiminin başarısına bağlıdır (Özden, 2003,14).

Müdürler, öğretmenlerin yıllık planları yasal zorunluluk için yaptığını düşünmekte ($\bar{x}=3,52$) ve öğretmenlerin yaptığı yıllık planları, orta düzeyde yeterli bulmaktadır ($\bar{x}=2,86$). Müdürlere göre, öğretmenlerin yıllık plan konusunda eğitime ihtiyacı vardır ($\bar{x}=3,39$). Bu bulgular, müdürlerin öğretmenleri yıllık plan yapma konusunda isteksiz ve orta düzeyde yeterli gördükleri şeklinde yorumlanabilir. Aynı şekilde, müdürlerin yıllık planların öğretmen performansını değerlendirmede bir araç olarak kullanılması fikrine fazla sıcak bakmaması da ($\bar{x}=2,55$), müdürlerin bu konuda öğretmenleri tam olarak yeterli görmemesi veya yıllık plan yapma bilgi ve becerisinin öğretmen performansını yansıtmadığı görüşünde olmalarından kaynaklanabilir.

Öğretimi planlamada karşılaşılan en önemli sorunlardan biri de, planlamada temel eksenin ne olacağına karar vermektir. Demirel'e (1999a, 160) göre, planlama yaparken insan, program ve kurum olmak üzere üç temel

faktör üzerinde odaklaşmalıdır. Yıllık plan yaparken, bunlardan hangisine öncelik verileceğine karar vermek temelde öğretmenlerin sorumluluğunda olsa da, bir eğitim-öğretim lideri olarak müdürlerin bu konudaki görüşleri belirleyici öneme sahiptir. Çünkü, okulun temel işlevi, eğitim-öğretimi gerçekleştirmektir (Şişman, 1999). Tablo 2 incelendiğinde, müdürlerin yıllık plan yaparken öncelikle göz önünde bulundurulması gereken temel öğeleri önem sırasına göre; Öğrenci ilgi ve ihtiyaçları ($\bar{x}=4,21$), öğretim programları ($\bar{x}=3,71$) ve yazılı kaynaklar ($\bar{x}=2,98$) şeklinde gördükleri anlaşılmaktadır. Müdürler, yıllık plan yapılırken öğrencilerinde görüşleri alınmalıdır görüşünü ise, orta düzeyde benimsemişlerdir ($\bar{x}=3,05$). Müdürlerin öğrenmenin birey tarafından gerçekleştirilen bir süreç olarak kabul edildiği (Ergin, 1998, 6) günümüz eğitim anlayışıyla paralellik gösteren bu görüşleri, yıllık plan yaparken, öğretmenlerin içerik, yöntem-tekni ve araç-gereç seçimini öğrenciye göre yapabilmelerinde onlara yol gösterme bakımından önem taşır. Bu durum, aynı zamanda eğitimi öğrenci merkezli hale getirilmeye çalışılan MEB'in söz konusu amaca ulaşması bakımından da önemlidir.

Müdürler, yıllık planların hazırlanması sürecinde çok önemli olan zümre öğretmenler kurulunun çalışmasını yetersiz bulmuşlardır ($\bar{x}=2,58$). Her alanda takım çalışmasının önerildiği günümüzde, bu önemli bir eksiklik. Çünkü, planlama yaparken, öğrencilere kazandırılacak davranışların tutarlılığı açısından diğer derslerle paralellik kurmakta fayda vardır (Gürkan, 1999, 138). Bu bakımdan, aynı sınıfı okutan öğretmenler, ile aynı dersi okutan branş öğretmenlerinin yıllık plan yaparken ve öğretim sürerken, zaman zaman bir araya gelmeleri önemlidir. Bu gereklilik, okuldaki öğretim mekanlarının ortak kullanımı ile yapılacak deney, gezi, gözlem vb. etkinliklerde ortaya çıkması olası çakışma ve düzensizlikleri gidermek için de önemlidir (Akpınar, 2004).

Bazı ülkelerde olduğu gibi, yıllık planların MEB tarafından standart şekilde yapılması görüşü, müdürler tarafından orta düzeyde benimsenmiştir ($\bar{x}=2,91$). Bu bulgu, müdürlerin yıllık planların öğretmen sorumluluğunda olması gerektiğine inandıkları şeklinde yorumlanabilir.

Müdürlerin yıllık plana ilişkin görüşleri arasında branş değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmazken; kıdem değişkenine göre, kendini yeterli bulmaya ilişkin görüşlerinde, anlamlı fark vardır ($F=2,937$; $p<.05$). Yapılan scheffe testi sonucu bu farkın, 6-10 yıl ($\bar{x}=3,00$) ile 21 yıl ve üstü ($\bar{x}=4,40$) kıdeme sahip müdürler arasında olduğu anlaşılmıştır. Buna göre, 21 yıl ve üstü kıdeme sahip müdürler, yıllık plan konusunda kendilerini daha yeterli bulmaktadırlar denilebilir (EK-1, Tablo 6).

Genel Ortaöğretimde Yapılan Öğretim Planlarının Okul Müdürü ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Günlük plana ilişkin müdür görüşlerini yansıtan Tablo 3 incelendiğinde, müdürlerin günlük planları çok gerekli gördükleri ($\bar{x}=3,77$) ve günlük plan yapmayı, iyi bir öğretmenin sahip olması gereken bir nitelik olarak benimsedikleri ($\bar{x}=3,73$) anlaşılmaktadır. Müdürlerin “öğretmenin deneyimi arttıkça günlük plana olan ihtiyacı azalır” görüşünü, orta derecede benimsenmesi ($\bar{x}=2,96$) ise, müdürlerin bu planların her koşulda gerekli olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir. Ancak müdürlerin, bu denli önemli gördükleri günlük planların öğretmen performansını değerlendirmede kullanılmasını orta derecede ($\bar{x}=2,68$) benimsemesi dikkat çekicidir.

Müdürlerin Günlük Plana Ait Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 3. *Günlük plana ilişkin müdür görüşleri*

Mad	Müdür Görüşleri	\bar{X}	S
1	Etkili ve verimli bir eğitim-öğretim için günlük plan yapmak gereklidir.	3,77	1,32
2	Günlük plan yapabilme, iyi bir öğretmenin sahip olması gereken bir özelliktir.	3,73	1,17
3	Öğretmenin deneyimi arttıkça günlük plana olan ihtiyacı azalır.	2,96	1,31
4	Günlük planlar MEB tarafından tüm dersler için standart bir şekilde hazırlanmalıdır.	2,29	1,51
5	Günlük plan yapma, yasal zorunluluk olmaktan çıkarılmalıdır.	3,13	1,66
6	Öğretmenlerin yaptığı günlük planlar yeterli düzeydedir.	3,04	1,19
7	Günlük plan yapma konusunda öğretmenlerin eğitime ihtiyacı vardır.	3,21	1,37
8	Günlük planlar, yıllık plan çerçevesinde yapılmalıdır.	4,11	0,93
9	Günlük plan yaparken öncelikle ilgili dersin öğretim programı esas alınmalıdır.	3,80	1,18
10	Günlük plan yaparken öğrencilerin de görüşleri alınmalıdır.	3,07	1,31
11	Günlük plan yaparken öncelikle öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları esas alınmalıdır.	4,25	0,79
12	Günlük plan yapmada öncelikle dersle ilgili yazılı kaynaklar esas alınmalıdır (kitap, dergi).	3,20	1,31
13	Günlük planları değerlendirmede kendimi yeterli bulmaktayım.	3,98	0,90
14	Öğretmenler günlük planları yasal zorunluluk olduğu için yapmaktadır.	3,80	1,33
15	Okul müdürünün günlük planlarla ilgili öğretmenlere yardım ve rehberliği yeterli düzeydedir.	3,71	1,04
16	Müfettişlerin günlük plan konusunda öğretmenlere yardım ve rehberliği yeterli düzeydedir.	2,91	1,34
17	Günlük planlar ,öğretmen performansını değerlendirmede bir araç olarak kullanılmalıdır.	2,68	1,38
18	Günlük plan, ders akışı içerisinde gerektiğinde değiştirilebilmelidir.	3,96	0,95
19	Öğretmenler günlük planları kendi bilgi, beceri ve deneyimlerine göre hazırlamalıdır.	3,54	1,13

Müdürler, günlük planların yasal zorunluluk olmaktan çıkarılması görüşünü ise, orta derecede ($\bar{x}=3,13$) benimsemişlerdir. Müdürlerin yıllık planların yasal zorunluluk olmaktan çıkarılmasını az benimsedikleri ve öğretimde yıllık planı pek çok, günlük planı ise çok gerekli gördükleri göz önüne alındığında, müdürlerin yıllık planlı günlük plana göre daha fazla önemsedikleri yorumu yapılabilir.

Müdürler, yıllık planda olduğu gibi, günlük planlarla ilgili olarak da, rehberlik rolünü çok benimsemekte ($\bar{x}=3,71$) ve bu konuda kendilerini çok ($\bar{x}=3,98$); müfettiş ($\bar{x}=2,91$) ve öğretmenleri ise, orta derecede ($\bar{x}=3,04$) yeterli bulmaktadır. Müdürlere göre öğretmenler, günlük planları yasal bir zorunluluk olduğu için yapmakta ($\bar{x}=3,80$) olup, bu konuda eğitime ihtiyaç duymaktadırlar ($\bar{x}=3,21$). Bu bulgular, müdürlerin günlük plan konusunda öğretmenlerin bilgi ve tutumlarını tam yeterli bulmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Yıllık planda olduğu gibi, günlük plan yapmada da öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının öncelikle göz önüne alınması görüşünü büyük oranda ($\bar{x}=4,25$) benimseyen müdürler, bu süreçte öğrenci görüşlerinin de alınmasını ise, orta derecede ($\bar{x}=3,07$) benimsemişlerdir. Bu bulgu, müdürlerin “çocuklar için neyin doğru olduğuna yetişkinler daha iyi karar verir” görüşünde oldukları şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgu ilgili literatürü destekler nitelikte değildir. Çünkü, öğrenci hep başkaları tarafından belirlenmiş amaçlara yönlendirildiğinde, öğrenme pasif olarak gerçekleşmektedir. Bunun için, öğrencilerin de planlamaya katılıp, sorumluluk üstlenmeleri gerekir (Akpınar, 2004).

Günlük planların hazırlanma şekli konusunda müdürler, bu planların yıllık planlar çerçevesinde ($\bar{x}=4,11$), standart bir formda değil ($\bar{x}=2,29$), öğretmenlerin kendi deneyimine göre ($\bar{x}=3,54$) ve sınıfta gerekirse değiştirilebilecek esneklikte olması ($\bar{x}=3,96$) gerektiğini belirtmişlerdir. Bu bulgular, müdürlerin günlük planları öğretmen sorumluluğunda gördüğü ve bu planların yıllık plana uygun, öğrenci odaklı, esnek bir şekilde yapılması gereğine inandıkları şeklinde yorumlanabilir.

Müdürlerin günlük plana ilişkin görüşleri arasında, branş ve kıdem değişkenlerine göre anlamlı bir fark yoktur.

Genel Ortaöğretimde Yapılan Öğretim Planlarının Okul Müdürü ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Öğretmenlerin Yıllık Plana Ait Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 4. Yıllık plana ilişkin öğretmen görüşleri

Mad	Öğretmen Görüşleri	\bar{X}	S
1	Etkili ve verimli bir eğitim-öğretim için yıllık plan yapmak gereklidir.	4,32	0,85
2	Yıllık plan yapabilme, iyi bir öğretmenin sahip olması gereken bir özelliktir.	3,85	1,09
3	Yıllık planlar MEB tarafından tüm dersler için standart bir şekilde hazırlanmalıdır.	3,33	1,45
4	Yıllık plan yapma yasal zorunluluk olmaktan çıkarılmalıdır.	2,99	1,36
5	Yıllık plan yapma konusunda kendimi yeterli bulmaktayım.	4,08	0,79
6	Yıllık plan yapma konusunda eğitime ihtiyaç duymaktayım.	2,07	1,09
7	Yıllık plan yapmada zümre öğretmenler kurulu çalışması tatmin edici düzeydedir.	3,52	1,09
8	Yıllık plan yaparken öncelikle ilgili ders programı esas alınmalıdır.	4,08	0,84
9	Yıllık plan yaparken öncelikle öğrenci ilgi ve ihtiyaçları esas alınmalıdır	4,25	0,74
10	Yıllık plan yaparken öncelikle yazılı kaynaklar esas alınmalıdır (kitap, dergi vb).	3,57	1,05
11	Yıllık plan yaparken öğrencilerin de görüşleri alınmalıdır.	2,78	1,25
12	Okul müdürü, yıllık planları değerlendirmede yeterlidir.	3,41	1,19
13	Müfettişler, yıllık planları değerlendirmede yeterlidir.	3,49	1,05
14	Yıllık planı yasal zorunluluk olduğu için yaparım.	2,39	1,23
15	Okul müdürünün yıllık planlar konusundaki yardım ve rehberliği yeterli düzeydedir.	2,95	1,24
16	Müfettişlerin yıllık planlar konusundaki yardım ve rehberliği yeterli düzeydedir.	2,26	1,09
17	Yıllık planlar öğretmen performansını değerlendirmede bir araç olarak kullanılmalıdır.	2,40	1,24

Eğitimde başarı, birçok faktör yanında öğretimin etkili bir şekilde planlanmasına da bağlıdır. Etkili bir planlama için ise, öğretmenlerin bu konudaki bilgi ve özellikle de tutumları kritik önem taşır. Bu konuda Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenlerin etkili bir eğitim için yıllık planları pek çok gerekli gördükleri ($\bar{x}=4,32$) ve bu beceriyi bir öğretmenin sahip olması gereken çok önemli bir özellik olarak gördükleri anlaşılmaktadır ($\bar{x}=3,85$). Bu konuda, müdür ve öğretmenler görüş birliği içerisindeyler.

Müdürlerin orta düzeyde yeterli bulmasında rağmen öğretmenler, yıllık plan konusunda kendilerini çok yeterli bulmakta ($\bar{x}=4,08$) ve bu konuda eğitime az ihtiyaç duymakta ($\bar{x}=2,07$) olduklarını belirtmişlerdir. Bu bulgular, öğretmenlerin yıllık plana yönelik olumlu tutum besledikleri ve bu konuda kendilerini yeterli buldukları şeklinde yorumlanabilir.

Yıllık planların yasal zorunluluk olmaktan çıkarılması görüşüne, müdürlerin az katılmasına rağmen, öğretmenler orta derecede ($\bar{x}=2,99$) katılmışlardır. Öğretmenler, standart yıllık plan fikrini, orta derecede ($\bar{x}=3,33$), bu planları yasal zorunluluk olduğu için yaptıkları görüşünü ise, az ($\bar{x}=2,39$) benimsemişlerdir. Bu bulgular, öğretmenlerin, yıllık planları yasal zorunluluktan değil, gerekli gördükleri için yaptıkları şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenler, yıllık plan hazırlamadaki öncelik sıralamasını, öğrenci ($\bar{x}=4,25$), program ($\bar{x}=4,08$) ve yazılı kaynaklar ($\bar{x}=3,57$), şeklinde belirtmişlerdir. Ancak, bu süreçte öğrenci görüşlerinin de alınması fikrini ise, orta derecede ($\bar{x}=2,78$) benimsemişlerdir. Gerek yıllık plan hazırlamada göz önünde tutulacak öncelikler, gerekse bu planlara öğrenci görüşlerinin katkısı konularında öğretmen ve müdür görüşleri paralellik göstermektedir. Yine yıllık plan hazırlama konusunda oldukça önemli olan zümre öğretmenler kurulunun çalışmasını, müdürlerin az yeterli bulmasına rağmen, öğretmenler çok yeterli ($\bar{x}=3,52$) bulmuşlardır.

Öğretimi planlama etkinlikleri de dahil, öğretmenlerin değerlendirilmesi verimli bir eğitim süreci sağlama yanında öğretmenlerin rollerinin ortaya konulması bakımından da önemlidir (Özden, 2003; Başar, 1995). Tablo 4 incelendiğinde, yıllık planların değerlendirilmesi konusunda, öğretmenlerin okul müdürü ($\bar{x}=3,41$) ve müfettişleri ($\bar{x}=3,49$) çok yeterli bulmakta olduğu görülmektedir. Ancak, buna rağmen, öğretmenler, yıllık planlarla ilgili yardım ve rehberlik konusunda, müfettişleri az ($\bar{x}=2,26$), müdürleri ise orta düzeyde ($\bar{x}=2,95$) yeterli bulmaktadır. Oysa ki, müdürün denetim ve rehberlikte başarılı olması, öğrencinin iyi yetiştirilmesi, öğretmenin iyi çalıştırılması ve olumlu bir öğrenme atmosferinin oluşturulması bakımından büyük önem taşır (Çelik, 2000). Bu bulgular, müdürlerin denetimi rehberlikten daha fazla benimsedikleri ve öğretmenlerin yıllık plan konusundaki sorunlarını büyük ölçüde kendilerinin çözdüğü şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4'te görüldüğü gibi, öğretmenler de müdürler gibi, yıllık planların öğretmen performansını değerlendirmede kullanılması fikrine az katılmaktadırlar ($\bar{x}=2,40$). Bu bulgu, kendisini yıllık plan konusunda çok yeterli

bulan öğretmenlerin, daha fazla denetim istemedikleri biçiminde yorumlanabilir.

Branş değişkenine göre, standart yıllık plana yönelik öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark vardır [(F=2,315; p<.,05); (EK-1, Tablo 7)]. Buna göre, yıllık planın standart olması görüşünü, en fazla matematik ($\bar{x}=3,56$), en az yabancı dil öğretmenleri ($\bar{x}=2,93$) benimsemiştir denilebilir. Bu planların yasal zorunluluk olmaktan çıkarılmasına yönelik öğretmen görüşlerinde de, branşa göre anlamlı fark vardır [(F=2,410; p=<.05) ;(EK-1, Tablo 7)]. Bu fark, söz konusu görüşün, en fazla matematik ($\bar{x}=3,09$), en az da, edebiyat öğretmenleri ($\bar{x}=2,54$) tarafından benimsendiğini göstermektedir. Yine branş değişkenine göre, yıllık planın öğrenci merkezli yapılmasına ilişkin öğretmen görüşleri arasında da anlamlı fark vardır [(F=2,578; p<.05) ;(EK-1, Tablo 7)]. Yapılan LSD testi, bu görüşün, en fazla edebiyat ($\bar{x}=4,43$); en az ise, yabancı dil ($\bar{x}=4,13$) öğretmenlerince benimsendiğini göstermiştir.

Kıdem değişkenine göre, yıllık plan yapma becerisinin öğretmen niteliği sayılmasına ilişkin öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark vardır [(F=3,102; p<.05); (EK-1, Tablo 10)]. Yapılan scheffe testi, bu görüşün, 21 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenler tarafından ($\bar{x}=4,13$), 6-10 yıl ($\bar{x}=3,71$) kıdemlilere göre, daha fazla benimsenmiş olduğunu göstermektedir. Yine kıdem değişkenine göre, yıllık planların yasal zorunluluk olmaktan çıkarılmasına ilişkin öğretmen görüşleri arasında da anlamlı fark vardır [(F=3,482; p=<.05); (EK-1, Tablo 10)]. Bu fark, 6-10 yıl ($\bar{x}=3,21$) kıdemdeki öğretmenlerin, 21 yıl ve üstü ($\bar{x}=2,69$) kıdeme sahip olanlara göre, yıllık planları daha fazla gerekli gördükleri şeklinde yorumlanabilir. Yıllık planın öğretmen performansını ölçmede kullanılmasına yönelik öğretmen görüşleri arasında da, kıdem değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=2,676; p=<.05); (EK-1, Tablo 10)]. Yapılan LSD testi, bu görüşün en fazla 21 yıl ve üstü kıdeme sahip olanlar ($\bar{x}=2,73$); en az ise, 1-5 yıl kıdeme sahip olanlar ($\bar{x}=2,27$) tarafından benimsenmiş olduğunu göstermektedir. Yapılan “t” testi sonucu, öğretmenlerin yıllık plana ilişkin görüşlerinde, cinsiyete göre anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmıştır.

Öğretmenlerin yıllık plan konusunda ankette yer alan açık uçlu sorulara verdiği cevaplardan, bu konuda karşılaştıkları sorunlar, belirli başlıklar altında toplanarak aşağıda sunulmuştur.

Kaynak sorunu

Kaynak yetersizliği 172

İlgili kitap ve kaynakların sürekli değişmesi 21

Örnek alınacak yıllık planların olmaması 21

Zaman Sorunu

- Yıllık planların çok zaman alması 164
Beklenmedik tatiller 27
Çalışma takviminin zamanında ulaşmaması 15

Yıllık planların hazırlanmasına ilişkin sorunlar

- Programın fazla ayrıntılı ve yoğun olması 215
Bilgi ve rehberlik eksikliği 144
Program değişikliği 58
Öğrenci ve okulu yeterince tanımama 43
Öğretmenler arasındaki iletişimsizlik 43
Programlarda ÖSS'nin dikkate alınmaması 15

Yıllık plan hazırlarken öğretim yöntemi ve kapsamı neye göre seçersiniz?

- Konuya göre 142
Okulun şartlarına göre 133
Öğrenci seviyesine göre 115
Program amaçlarına göre 19

Yıllık plan hazırlarken temel referans kaynağınız nedir?

- Kendi bilgi, beceri ve deneyimim 154
Ders kitabı ve ilgili kaynaklar 118
Programlar 77
Önceki planlar 75
Zümre öğretmenleri 6

Bu bulgular, öğretmenlerin yıllık plan hazırlamada kaynak ve zaman, program yoğunluğu, öğrenci ve okulu tanıma ile bilgi ve rehberlik konularında sorunlar yaşadığını göstermektedir. Aynı bulgular, yıllık plan yapmada öğretmenlerin deneyim, ilgili kaynaklar ve programı referans aldığı ve kapsam ile öğretim yöntemlerini de konu, okul ve öğrencilere göre seçtiklerini göstermektedir.

Genel Ortaöğretimde Yapılan Öğretim Planlarının Okul Müdürü ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Öğretmenlerin Günlük Plana Ait Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 5. *Günlük plana ilişkin öğretmen görüşleri*

Md	Öğretmen Görüşleri	\bar{X}	S
1	Etkili ve verimli bir eğitim-öğretim için günlük plan yapmak gereklidir.	3,53	1,26
2	Günlük plan yapabilme, iyi bir öğretmenin sahip olması gereken bir özelliktir.	3,41	1,27
3	Günlük plan, öğretmenin öğretimdeki başarısını artırır.	3,64	1,16
4	Öğretmenin deneyimi arttıkça günlük plana olan ihtiyacı azalır.	3,39	1,25
5	Günlük planlar MEB tarafından tüm dersler için standart bir şekilde hazırlanmalıdır.	2,79	1,44
6	Günlük plan yapma, yasal zorunluluk olmaktan çıkarılmalıdır.	3,60	1,31
7	Günlük plan yapma konusunda kendimi yeterli bulmaktayım.	4,12	0,90
8	Günlük plan yapma konusunda eğitime ihtiyaç duymaktayım.	1,97	1,04
9	Günlük planlar, yıllık plan çerçevesinde yapılmalıdır.	3,76	1,00
10	Günlük plan yaparken öncelikle ilgili dersin öğretim programı esas alınmalıdır.	3,47	1,14
11	Günlük plan yaparken öğrencilerin de görüşleri alınmalıdır.	2,60	1,29
12	Günlük plan yaparken öncelikle öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları esas alınmalıdır.	4,01	0,93
13	Günlük plan yaparken ders konusundaki yazılı kaynaklar esas alınmalıdır (kitap,dergi)	3,60	1,03
14	Okul müdürünün günlük planları değerlendirmesi yeterli düzeydedir.	3,82	1,24
15	Müfettişlerin günlük planları değerlendirmesi yeterli düzeydedir.	3,15	1,19
16	Günlük plan, sınıf yönetimini kolaylaştırmaktadır.	3,40	1,28
17	Günlük planlar, sınıf içi tüm etkinlikleri kapsayacak ayrıntıda olmalıdır.	3,20	1,27
18	Okul müdürünün günlük plan konusunda öğretmenlere yardım ve rehberliği yeterli düzeydedir.	2,65	1,23
19	Müfettişlerin günlük plan konusunda öğretmenlere yardım ve rehberliği yeterli düzeydedir.	2,25	1,12
20	Günlük planlar öğretmen performansını değerlendirmede bir araç olarak kullanılmalıdır.	2,43	1,28
21	Günlük plan, öğretmenin sınıf içinde kendisine olan güvenini arttırmaktadır.	3,41	1,27
22	Günlük plan, ders akışı içerisinde gerektiğinde değiştirilebilmelidir.	3,98	0,91
23	Günlük planlar öğretmenin kendi bilgi, beceri ve deneyimine göre hazırlanmalıdır.	3,87	0,93

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmenlerin günlük planları çok gerekli gördüğü ($\bar{x}=3,53$), bu planların başarıyı arttırdığı ($\bar{x}=3,64$), sınıf yönetimini kolaylaştırdığı ($\bar{x}=3,40$) ve öğretmenin sınıftaki güvenini arttırdığı ($\bar{x}=3,41$) görüşlerini, çok benimsedikleri görülmektedir. Bu planları yapmanın iyi bir öğretmen özelliği olarak büyük oranda kabul etmeleri de ($\bar{x}=3,41$), öğretmenlerin günlük plana verdiği önemi göstermektedir. Öğretmen ve müdürlerin günlük planın önemi konusunda görüş birliği içinde olduklarını gösteren bu bulgular, ilgili literatürde, “öğretmenin sınıftaki başarısı, büyük ölçüde bir plan hazırlamaya bağlıdır (Küçükahmet, 1998, 45)” şeklindeki görüşü destekler niteliktedir.

Öğretmenler, müdürleri orta düzeyde yeterli bulmalarına rağmen, günlük plan konusunda kendilerini çok yeterli ($\bar{x}=4,12$) bulmakta ve bu konuda eğitim ihtiyaçlarını ise, az ($\bar{x}=1,97$) olarak belirtmektedir. Ancak, bu güvene rağmen, öğretmenlerin bu planların öğretmen performansını değerlendirmede bir araç olarak kullanılması görüşüne fazla sıcak bakmamaları ($\bar{x}=2,43$) ve bu planların yasal zorunluluk olmaktan çıkarılması fikrini de çok benimsemeleri ($\bar{x}=3,60$), dikkat çekicidir. Bu bulgular, gerekli görmelerine rağmen, öğretmenlerin günlük plan yapmayı tam olarak benimsemedikleri veya bu konuda fazla denetim istemedikleri şeklinde yorumlanabilir.

İlgili literatürde, en deneyimli öğretmenlerin bile günlük plana ihtiyacı olduğu vurgulanmasına (Wilkenson and Scheffler, 1992’den aktaran; Yıldırım, 2001) rağmen, zaman zaman eğitim çevrelerinde öğretmenin deneyimi arttıkça günlük plana olan ihtiyacının azaldığına ilişkin bir kanı seslendirilmektedir. Öğretmen ($\bar{x}=3,39$) ve müdürlerin bu görüşü birlikte orta derecede benimsemesi, bu kanının varlığını kısmen doğrulamaktadır. Dolayısıyla müdür ve öğretmenlerin bu kanısını düzeltmek için, günlük planların öğretime katkıları konusunda araştırmalara ihtiyaç vardır.

Günlük planların denetlenmesi konusunda öğretmenler, müdürleri çok ($\bar{x}=3,82$), müfettişleri ise, orta derecede ($\bar{x}=3,15$) yeterli bulmuşlardır. Bu konudaki rehberlik görevinde ise, öğretmenler, müdürleri orta ($\bar{x}=2,65$), müfettişleri ise, az ($\bar{x}=2,25$) yeterli bulmaktadır. Bu bulgular, öğretmenlerin günlük planları değerlendirme müdür ve müfettişleri yeterli; rehberlik konusunda ise, kısmen yeterli buldukları ve rehberlikte müdürleri daha fonksiyonel buldukları şeklinde yorumlanabilir.

Günlük plan şekli konusunda, standart günlük plan ($\bar{x}=2,79$) ve bu planların sınıf içi tüm etkinlikleri kapsayacak ayrıntıda yapılması görüşlerini orta ($\bar{x}=3,20$) derecede benimseyen öğretmenler, günlük planların yıllık planlar çerçevesinde ($\bar{x}=3,76$), öğretmenin kendi bilgi ve deneyimine göre

Genel Ortaöğretimde Yapılan Öğretim Planlarının Okul Müdürü ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

($\bar{x}=3,87$) ve esnek bir şekilde hazırlaması fikirlerini ise, çok ($\bar{x}=3,98$) benimsemişlerdir.

Öğretmenler, günlük planların öğrenci merkezli hazırlanmasının çok gerekli ($\bar{x}=4,01$) olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşleri ile müdür görüşleri paralellik arz etmektedir. Okulun varlık nedeni olarak öğrencinin gösterildiği (Güçlü, 2002, 173) günümüz eğitim anlayışında, öğretmen ve müdürlerin bu görüşleri önemlidir. Ancak öğretmenlerin, günlük plan yaparken öğrenci görüşlerinin de alınmasını az ($\bar{x}=2,60$) benimsemeleri, öğretmenlerin de müdürler gibi “çocuklar için neyin doğru olduğuna, yetişkinler karar vermeli” görüşünü taşıdıklarını göstermektedir denilebilir.

Branşa göre, günlük plan hazırlamada programların esas alınmasına ilişkin öğretmen görüşleri arasında, branşa göre anlamlı fark vardır [(KW=17,629; p<. 05); (EK-1, Tablo 8-9)]. Bu fark, fen ve diğer branşlar (MWU=3831,500;p=0,003) ile; tarih-sosyal alan ve diğer branşlar arasındadır (MWU=4500,500;p=0,004). Buna göre ilgili görüş, fen grubu öğretmenlerince (MR=111,09), diğer branşlara göre(MR=88,04); Tarih-sosyal alan öğretmenlerince de (MR=118,08), yine diğer branş öğretmenlerine (MR=95,64) göre, daha fazla benimsenmiştir denilebilir.

Kıdem değişkenine göre ise, günlük plan yapmanın öğretmen niteliği sayılmasına ilişkin öğretmen görüşleri arasında, anlamlı fark vardır [(KW=10,090; p<. 05); (EK-1, Tablo 11-12)]. Bu fark, 6-10 ve 11-15 yıl (MWU=7096,500; p=0,028) ile yine 6-10 ve 21 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenler arasındadır (MWU=8171,000; p=0,005). Buna göre ilgili görüş, 11-15 yıl kıdem grubunca (MR=161,39), 6-10 yıla (MR=138,62); 21 yıl ve üstü grup tarafından da (MR=172,76), 6-10 yıl kıdemlilere göre(MR=143,78), daha fazla benimsenmiştir denilebilir. Yine kıdeme değişkenine göre, müdürlerin günlük plan konusundaki rehberliğinin yeterliğine yönelik öğretmen görüşleri arasında, anlamlı fark vardır (F=2,450 p<.05; (Ek-1, Tablo 11-12)]. Yapılan LSD testi, ilgili görüşün 1-5 yıl grubunca($\bar{x}=2,91$); 16-20 ($\bar{x}=2,39$) ve 21 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlere ($\bar{x}=2,49$) göre, daha fazla benimsendiğini göstermektedir.

Öğretmenlerin günlük plana ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı bir fark olmadığı yapılan “t” testi sonucu anlaşılmıştır.

Öğretmenlerin günlük plan konudaki açık uçlu sorulara verdiği cevaplardan, bu konuda karşılaştıkları sorunlar çeşitli başlıklar altında toplanarak aşağıda sunulmuştur.

Kaynak sorunu

- Kaynak yetersizliği 179
Örnek alınacak ideal günlük plan olmaması 19
İlgili kitap ve kaynakların sürekli değişmesi 17

Zaman Sorunu

- Her gün plan yapmanın sıkıcılığı 138
Plan yapmanın çok zaman alması 98
Günlük plana harcanan zamanın dersleri olumsuz etkilemesi 51

Günlük planların hazırlanmasına ilişkin sorunlar

- Öğrenci ve okulu yeterince tanımama 187
Programın yoğunluğu 103
Öğretmen inisiyatifi az 93
Bilgi ve rehberlik eksikliğini 88
Fazla detaylı olması 51

Günlük plan hazırlarken öğretim yöntemi ve kapsamı neye göre seçersiniz?

- Öğrencinin düzeyine göre 188
Konuya göre 139
Okulun şartlarına göre 73
Program amaçları göre 17

Öğretmenlerin günlük plan hazırlama zamanı

- Herhangi bir zamanda 200
Bir gün önce 154
Ders aralarında 71
Hafta sonları 59

Öğretmenlerin günlük plan hazırlama süresi

- Değişiyor 197
Çok zaman alıyor 153
Her ders için yarım saat 63

Genel Ortaöğretimde Yapılan Öğretim Planlarının Okul Müdürü ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Bu bulgular, öğretmenlerin günlük plan hazırlamada, yıllık planda olduğu gibi, başta kaynak yetersizliği, bu planların çok zaman alması, program yoğunluğu, öğrenci ve okulu tanıma ile bu konuda bilgi ve rehberlik eksikliği ve fazla detay gibi sorunlarla karşı karşıya olduklarını göstermektedir. Aynı bulgular, günlük plan yapmada öğretmenlerin kapsam ve yöntemi, öğrenci, konu ve çevre koşullarına göre belirlediği ve bu planları değişik zamanlarda en az yarım saat harcayarak yaptıklarını göstermektedir.

SONUÇLAR

Yıllık Planlar ile İlgili Sonuçlar

Müdür ve öğretmenler, yıllık planların pek çok önemli olduğu ve yıllık plan yapmanın iyi bir öğretmen niteliği sayılması konularında görüş birliği içindedirler. Ancak, yıllık planların bu denli önemli olduğunu düşünen her iki grup, bu planların öğretmen performansını değerlendirmede kullanılması görüşüne az katılmaktadırlar.

Müdürler, yıllık plan yapma konusunda öğretmenleri orta derecede yeterli bulurken, öğretmenler ise, bu konuda kendilerini çok yeterli bulmaktadır. Öğretmenlerin yıllık plana ilişkin eğitime ihtiyaç duyduğu görüşüne müdürler orta, öğretmenler ise az derecesiyle katılmaktadır.

Yıllık planların denetimi konusunda öğretmenler, müdür ve müfettişleri çok yeterli; rehberlik konusunda ise, müdürleri orta, müfettişleri az yeterli bulmaktadırlar. Müdürler ise, yıllık planları değerlendirmede kendilerini ve müfettişleri çok yeterli bulmakta; Ancak, rehberlik konusundaki sorumluluklarını çok benimsemelerine rağmen, bu konudaki görevin öncelikle müfettişlerde olduğunu belirtmişlerdir. Bu görüşler, müdürlerin yıllık planlara ilişkin denetleme rolünü, rehberlikten daha fazla benimsediklerini göstermektedir.

Yıllık planların yasal zorunluluk olmaktan çıkarılması görüşü müdürler tarafından az, öğretmenler tarafından ise, orta düzeyde benimsenmiştir. Müdürlerin, öğretmenlerin yıllık planları yasal zorunluluk olduğu için yaptığı görüşüne karşılık, öğretmenler bu görüşe az katılmışlardır.

Araştırmaya katılan müdür ve öğretmenler, yıllık planların hazırlanmasında öncelikle öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarının referans alınmasına pek çok, ancak, bu planların hazırlanmasında öğrenci görüşlerinin de alınmasına ise, orta derecede katılmışlardır.

Müdür ve öğretmenler, standart yıllık plan görüşünü orta derecede benimsemişlerdir. Bu durum, her iki grubun sınırlı da olsa, yıllık planı öğretmen sorumluluğunda gördüklerini göstermektedir.

Müdürler, yıllık plan yapmada takım çalışması anlamına gelen zümre öğretmenler kurulunun çalışmasını az, öğretmenler ise, çok yeterli bulmuşlardır.

Araştırmadaki nitel sorulara verilen cevaplardan, öğretmenlerin yıllık plan hazırlamada, kaynak ve zaman bulma, programın yoğunluğu ve sürekli değişmesi, öğrenci, okul ve programların tanınması ile denetleme, rehberlik ve bilgi eksikliği gibi sorunlar yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Günlük Planlar ile İlgili Sonuçlar

Müdür ve öğretmenler, günlük planların çok önemli olduğu ve bu planları yapmanın iyi bir öğretmen niteliği olduğunu görüşünü çok benimsemişlerdir. Ancak, her iki grubun, yıllık planları pek çok önemli görmeleri, müdür ve öğretmenlerin yıllık planı daha fazla önemsediklerini göstermektedir.

Öğretmenler, günlük planın sınıf yönetimini kolaylaştırdığı, öğretmenin başarısı ve sınıfta kendine olan güvenini arttırdığı görüşlerini büyük oranda benimsemişlerdir.

Yıllık planda olduğu gibi, günlük plan yapma konusunda da müdürler, öğretmenleri orta düzeyde bularak, eğitim ihtiyacı duyduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler ise, günlük plan konusunda kendilerini çok yeterli bulmuş ve bu konuda eğitime az ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenler, günlük planların denetiminde müdürleri çok, müfettişleri orta yeterlikte; rehberlik görevinde ise, müdürleri orta, müfettişleri az yeterli bularak, planlama konusunda müdürleri müfettişlere göre daha fonksiyonel bulduklarını belirtmişlerdir. Bu planlarla ilgili öğretmene rehberlik yapmada müdürler, kendilerini çok, müfettişleri ise, orta derecede yeterli bulmuşlardır.

Günlük planların yasal zorunluluk olmaktan çıkarılması görüşüne müdürler orta, öğretmenler ise çok derecede katılmışlardır. Ancak, yıllık planın yasal zorunluluk olmaktan çıkarılması görüşünün müdürler tarafından az, öğretmenler tarafından da orta derecede benimsenmiş olduğu göz önüne alındığında, her iki grubun da, öğretimde yıllık planı daha gerekli gördüğü anlaşılmaktadır.

Okuldaki denetimin bir amacı da, öğretmen performansını değerlendirmektir (Yıldırım, 2001). Bu çalışmada, günlük planların öğretmen per-

Genel Ortaöğretimde Yapılan Öğretim Planlarının Okul Müdürü ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

formansını değerlendirmede kullanılması görüşünü müdürler orta ve öğretmenler az, benimsemiştir. Bunun nedeni, öğretmenlerin bunu daha fazla denetim olarak algılamaları; müdürlerin ise, bu konuda öğretmenleri tam olarak yeterli bulmamalarına bağlı olabilir.

Günlük planların öğretmenin kendisi tarafından, yıllık planlar çerçevesinde ve esnek bir şekilde hazırlanmasının çok gerekli olduğu konularında müdür ve öğretmenler görüş birliği içindedir. Aynı şekilde, her iki grup, deneyime göre günlük plan ihtiyacının azaldığı görüşünü de orta derecede benimsemişlerdir. Ancak, standart günlük plan fikrini müdürler az, öğretmenler orta derecede olmak üzere farklı derecede benimsemişlerdir. Bu sonuçlardan, öğretmen ve müdürlerin günlük plan hazırlamayı, öğretmenin profesyonel bir sorumluluğu olarak gördükleri anlaşılmaktadır

Öğrenci merkezli günlük plan görüşünü müdürler pek çok, öğretmenler ise çok benimsemişlerdir. Bu planlarda öğrenci görüşlerinin de dikkate alınmasına ise, öğretmenler az, müdürler orta derecede katılmışlardır.

Nicel bulgulara dayalı yukarıdaki sonuçlara ilave olarak, nitel verilere dayalı bulgulardan, öğretmenlerin günlük plan hazırlarken ağırlıklı olarak kaynak yetersizliği, her gün plan yapmanın sıkıcılığı ve çok zaman alması, programın yoğunluğu, öğrenci ve okulu tanıyamama, bilgi eksikliği gibi sorunlar yaşadıkları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin, günlük plan hazırlarken, kapsam ve yöntemi önem sırasına göre öğrenci düzeyi, konu, okul koşulları ve program amaçlarına göre seçtikleri ve günlük plan hazırlamak için, belirli bir üst sınır belirtmeden, en az yarım saat harcadıkları anlaşılmaktadır.

Genel Değerlendirme

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, genel ortaöğretimde müdür ve öğretmenlerin yıllık planı daha fazla olmak üzere, öğretim planlarını önemli gördüğü ve bu konuda olumlu tutum içinde buldukları söylenebilir. Her iki grubun, öğrenci merkezli planlamayı benimsedikleri, ancak, öğrenciyi planlama sürecine katmaya henüz tam olarak hazır olmadıkları anlaşılmaktadır. Öğretim planlarına yönelik yeterlik, rol ve sorumlulukta, her iki grubun da birbirini tam olarak yeterli görmemesi, bu konuda bazı sorunların varlığını göstermektedir. Ayrıca, öğretmenlerin planlama sürecinde zaman ve kaynak bulma, öğrenci ve okulu tanıma, programların yoğunluğu ile bilgi ve rehberlik eksikliği konularında sorunlar yaşadıkları söylenebilir.

ÖNERİLER

Ortaöğretimde öğretim planlarıyla ilgili sorunların çözümü için, öğretmenlerin öğretim etkinliklerini etkili planlayabilme, müfettiş ve müdürlerin ise, bu planları denetleme, değerlendirme ve rehberlik görevlerini etkili bir şekilde yerine getirebilmeleri gerekir. Bunun için, öğretmen, müdür ve müfettişler hizmet öncesinde planlama bilgi ve becerisi ile donatılmalı ve bunlara planlı öğretim konusunda olumlu tutum kazandırılmalıdır. Bunun için ise, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının programlarına öğretimi planlama ile ilgili uygulama ağırlıklı dersler eklenmeli; ilgili mevcut dersler daha fonksiyonel hale getirilmelidir. Mevcut eğitim çalışanlarının öğretim planları konusundaki eksikliklerinin giderilmesi için MEB, yayın ve seminerler düzenlemelidir. Bu amaçla, MEB'in Web sayfasında bilim adamları ve uzmanlar tarafından yapılmış, referans alınacak çok sayıda ve çeşitli plan örnekleri yayımlanmalıdır.

Öğretmen, müfettiş ve müdür atama/seçme sınavlarında, planlama ile ilgili sorulara daha fazla ağırlık verilerek, konunun önemi vurgulanmalıdır.

Her okulda, özellikle göreve yeni başlayan öğretmenlerin etkili bir planlama yapabilmeleri için, dönem başlarında öğrenci, program, okul ve çevreyi tanıtıcı etkinlikler düzenlemelidir. Ayrıca, okullarda bir plan arşivi kurulmalı ve il veya okul düzeyinde deneyimli öğretmen, okul müdürü ve müfettişlerden oluşan bir planlama danışma kurulu oluşturulmalıdır.

MEB, gerek öğretim programları ve gerekse öğretim yaklaşımları konusundaki reform ve değişikliklerle ilgili olarak müfettiş, müdür ve öğretmenleri daha hızlı ve daha detaylı bir şekilde bilgilendirmeli, hatta mümkünse bu çalışmalara öğretmen, müdür ve müfettişleri de katmalıdır. Böylece, bu değişimlerin daha iyi anlaşılıp, sahiplenilerek başarılı olma şansı arttırılabilir.

İl Millî Eğitim Müdürlükleri veya okul müdürlükleri, her yıl il veya okul ölçeğinde, bilimsel ölçüler ve öğrenci anketlerine dayalı olarak “yılın/ayın/haftanın planı” gibi etkinliklerle öğretmenlerin yaptığı iyi planlar seçip ilan ederek, öğretmenleri ödüllendirmelidir. Böylece, öğretmenlerin plan yapma motivasyonları arttırılabilir.

MEB'in üzerinde çalıştığı öğretmen basamakları kariyer sistemi çalışmalarında, öğretmenlerin planlamayla ilgili sahip olduğu tutum, bilgi ve beceriler, öğretmen yükseltme kriterleri arasında sayılmalıdır.

Öğretmenler, öğrencileri planlı ve düzenli çalışma, derse hazırlanma ve eğitim sürecinin seyri hakkında bilgi edinebilmeleri için, yıllık planlarının bir örneğini öğrencilere sunmalıdır.

Genel Ortaöğretimde Yapılan Öğretim Planlarının Okul Müdürü ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

KAYNAKLAR

- Akpınar, B. (2004). Öğretimde Planlama Uygulama Değerlendirme-Öğretimde Plan Yapma. Editör: Mehmet Gürol, Elazığ: Üniversite Kitapevi.
- Başar, H. (1995). Öğretmenlerin Değerlendirilmesi (2. Baskı). Ankara: Personel Eğitim Merkezi Yayını.
- Binbaşoğlu, C. (1999). Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çelik, V. (2000). Okul Kültürü ve Yönetimi. 2. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (1999a). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (1999b). Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Eggleston, J. (1991). Planning and Managing For Excellence and Efficiency in Higher Education in Britain. [http://www.eduref.org/plweb-cgi/fastweb?getdoc+ericdb2+ericdb+1094018+4953+wAAA+\(organization\)](http://www.eduref.org/plweb/cgi/fastweb?getdoc+ericdb2+ericdb+1094018+4953+wAAA+(organization)) web adresinden alınmıştır. ERIC NO: ED460654.
- Ergin, A. (1998). Öğretim Teknolojisi ve İletişim. (2. Baskı) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güçlü, N. (2002). Öğretmenlik Mesleğine Giriş-Sistem Yaklaşımı ve Eğitim Örgütleri. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Gürkan, T. ve Gökçe, E. (1999). Türkiye’de ve Çeşitli Ülkelerde İlköğretim. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- İşman, A. ve Eskicumalı, A. (1999). Eğitimde Planlama ve Değerlendirme. Adapazarı: Değişim Yayınları,
- Küçükahmet, L. (1998). Öğretim İlke ve Yöntemleri. (9. Baskı). İstanbul: Alkım Yayınları.
- MEB, (2003). Tebliğler Dergisi, 2551, (Ağustos, 2003).
- Oelken, J. ve Lehmann, T. (2003). Eğitime Hayır’a Hayır. (Çev.: Zekeriyya Uludağ) İstanbul: Değişim Yayınları.
- Oğuzkan, Ferhan, A. (1989). Orta Dereceli Okullarda Öğretim. Ankara: Emel Matbaacılık.
- Özçelik, D. A. (1998). Eğitim Programları ve Öğretim-Genel Öğretim Yöntemleri. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Özden, Y. (2003). Öğrenme ve Öğretme. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şişman, M. (1999). Öğretmenliğe Giriş. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (2001). İlköğretim I. Kademe Düzeyinde Yapılan Öğretim Planlarının Değerlendirilmesi. Ankara: MEB, EARGED Yayınları,

EK-1**Tablo 6.** Yıllık Plana İlişkin Müdür Görüşlerinin Kıdeme Göre Dağılımında Anlamlı Fark Olan Maddelere İlişkin F Testi Sonuçları

Madde No	1-5 Yıl (a) (N=24)		6-10 Yıl (b) (N=10)		11-15 Yıl (c) (N=7)		16-20 Yıl (d) (N=5)		21- üstü (e) (N=10)		Varyans		Homojenlik		Fark Olan Gruplar
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	F	p	Levn	p	
12	3,88	0,95	3,00	1,33	3,43	0,98	3,60	0,55	4,40	0,70	2,937	0,029*	1,004	0,414	b-e (Scheff)

Tablo 7. Yıllık Plana İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Branşa Göre Dağılımında Anlamlı Fark Olan Maddelere İlişkin F Testi Sonuçları

Madde No	Matematik (a) (N=91)		Fen Alanı (b) (N=113)		Edebiyat (c) (N=90)		Tarih-Sosy. (d) (N=130)		Yabancı Dil (e) (N=46)		Diğerleri (f) (N=88)		Varyans		Homojenlik		Fark Olan Gruplar
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	F	p	Levn	p	
3	3,56	1,41	3,43	1,44	3,51	1,42	3,31	1,45	2,93	1,29	3,03	1,52	2,315	0,043*	1,210	0,303	a-e, a-f, b-e, c-e, c-f (LSD)
4	3,09	1,37	3,07	1,39	2,54	1,30	3,07	1,36	3,13	1,32	3,08	1,29	2,410	0,035*	0,994	0,421	a-c, b-c, c-d, c-e, c-f (LSD)
9	4,14	0,81	4,16	0,75	4,43	0,58	4,25	0,75	4,13	0,88	4,36	0,64	2,578	0,028*	0,544	0,743	a-c, a-f, b-c, c-e (LSD)

Tablo 8. Öğretmenlerin Günlük Plana İlişkin Görüşleri Arasında Branşa Göre Anlamlı Fark Bulunan Maddelere İlişkin F Testi Sonuçları

Madde	Matematik (a) (N=91)		Fen Alanı (b) (N=113)		Edebiyat (c) (N=90)		Tarih-Sosy (d) (N=130)		Yabancı Dil (e) (N=46)		Diğerleri (f) (N=88)		Varyans		Homojenlik	
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	F	p	Levn	p
10	3,31	1,13	3,68	1,08	3,55	1,07	3,65	1,06	3,37	1,04	3,09	1,37	3,960	0,002*	6,187	0,000*

Tablo 9. Günlük Plana İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Branşa Göre Dağılımında, Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Madde No	Kruskal Wallis H Test			Mann Whitney U Test			Fark Olan Gruplar
	KWH Değeri	p		MWU Değeri	p		
10	17,629	0,003*		3831,500	0,003		b-f
				4500,500	0,004		d-f

Genel Ortaöğretimde Yapılan Öğretim Planlarının Okul Müdürü ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Tablo 10. Öğretmenlerin Yıllık Plana İlişkin Görüşleri Arasında Kıdeme Göre Anlamlı Fark Bulunan Maddelere İlişkin F Testi Sonuçları

Madde No	1-5 Yıl (a) (N=110)		6-10Yıl (b) (N=208)		11-15 Yıl (c) (N=81)		16-20 Yıl (d) (N=62)		21- üstü (e) (N=97)		Varyans		Homojenlik		Fark Olan Gruplar
	\bar{x}	S	\bar{x}	S	\bar{x}	S	\bar{x}	S	\bar{x}	S	F	p	Leven	p	
2	3,75	1,09	3,71	1,10	3,91	1,10	3,98	1,17	4,13	0,94	3,102	0,015*	1,596	0,174	b-e (Scheffe)
4	3,04	1,33	3,21	1,37	2,99	1,26	2,69	1,34	2,69	1,39	3,482	0,008*	0,755	0,555	b-e (Scheffe)
17	2,27	1,23	2,28	1,23	2,49	1,31	2,37	1,16	2,73	1,23	2,676	0,031*	1,091	0,360	a-e, b-e (LSD)

Tablo 11. Öğretmenlerin Günlük Plana İlişkin Görüşleri Arasında Kıdeme Göre Anlamlı Fark Bulunan Maddelere İlişkin F Testi Sonuçları

Madde No	1-5 Yıl (a) (N=110)		6-10Yıl (b) (N=208)		11-15 Yıl (c) (N=81)		16-20 Yıl (d) (N=62)		21- üstü (e) (N=97)		Varyans		Homojenlik		Fark Olan Gruplar
	\bar{x}	S	\bar{x}	S	\bar{x}	S	\bar{x}	S	\bar{x}	S	F	p	Levn	p	
2	3,28	1,40	3,26	1,27	3,60	1,20	3,47	1,28	3,68	1,15	2,629	0,034*	4,496	0,001*	
9	3,75	1,01	3,62	1,11	4,05	0,71	3,90	0,86	3,72	1,00	3,082	0,016*	8,497	0,000*	
18	2,91	1,33	2,68	1,20	2,57	1,17	2,39	1,21	2,49	1,23	2,450	0,045*	1,434	0,221	a-d, a-e (LSD)

Tablo 12. Günlük Plana İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Kıdeme Göre Dağılımında, Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Madde No	Kruskal Wallis H Test		Mann Whitney U Test		Fark Olan Gruplar
	KWH Değeri	p	MWU Değeri	p	
2	10,090	0,039*	7096,500	0,028*	b-c
			8171,000	0,005*	b-e
9	8,902	0,052	-	-	-